

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**PROCEEDINGS
of the XIX International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**2024
Астана**

УДК 001

ББК 72

G99

«GYLYM JÁNE BILIM – 2024» студенттер мен жас ғалымдардың XIX Халықаралық ғылыми конференциясы = XIX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «GYLYM JÁNE BILIM – 2024» = The XIX International Scientific Conference for students and young scholars «GYLYM JÁNE BILIM – 2024». – Астана: – 7478 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-7697-07-5

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001

ББК 72

G99

ISBN 978-601-7697-07-5

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2024**

жаратылысына сай сүйікті жар, аяулы ана ретінде қашан да оның орнын жоғары бағалаған. Қоғамның тәрбиесін қыз баланың тәрбиесімен ұштастыра қарастырған. Дегенмен, діни қағидаттарды қажетті деңгейде орындамаудың салдары әйелді қоғам өмірінде және отбасында дискриминацияға алып келеді. Мұсылман әйелдердің құқығы тапталуына Құран мәтінін түсіндіретін ер кісілердің болуы және олардың қасиетті жазбалардағы сөздердің мағынасын өзгертіп, өз пайдасына қарай шығаруы себеп болады. Сонымен қатар жергілікті халықтардың көп ғасырлық дәстүрлері – «адаттар» дін негіздерімен араласып, ислам негіздеріне қайшы келеді. Алайда, осындай дәстүрді ұстанатын адамдар өздерін діни қағидалармен жүрміз деп есептейді. Кейін өздерінің әрекеттерімен мұсылмандардың беделіне нұқсан келтіреді. Ең басты себеп мұсылман әйелдер өздерінің құқықтары туралы білмейді. Патриархалды қоғамда өмір сүретін мұсылман әйелдер өзінің заңды құқықтарын тиісті құзыретті органдардан талап ете алады.

Әйел затының құндылығын оның еркектермен тең еместігімен өлшеуге болмайды. Керісінше, әйелдерді еркектермен тең деп қарау оларға жасалған қиянат. Кеңес үкіметі әйел адамды отбасындағы міндеттерін екінші орынға қойып, қоғамда белсенді болу керек деген мотивпен оның мойнына балалардың нәпақасын іліп қойды. Ислам әйелдің шарият шеңберінде жұмыс жасап, табыс табуына қарсы емес. Бірақ әйелдің табиғатына қайшы болып келетін физикалық күшті қажет ететін жұмысқа жегуі құпталмайды.

Пайдаланылған әдебиеттер:

- 1.Халифа Алтай. Құран Кәрім-қазақша мағына және түсінігі. 1991
 - 2.Хадистер жинағы – Муслим, Ибн Маджа, Ахмад, Ибн Хиббан
 - 3.Абдур-Рахман аш-Шиха. Женщина под сенью ислама – Надыров. А, 2013, 144 б.
- [1,14 б]
4. Любовь и секс в исламе : сб. ст. и фетв. Изд. 2-е, испр. и доп. М. : Ансар, 2005. 304
 - 5.<https://islam.kz/kk/articles/iman-alippesi/kudikpen-kures/aiel-men-erkek-ten-be-76/#gsc.tab=0>
 - 6.Henry Makow. Cruel Hoax: Feminism & the New World Order., 2007, 240p
 - 7.Баш Х. Права женщины в исламе / пер. с тур. под ред. А. Хайдара. Казань : Мастер-Лайн, 2003. 47с
 - 8.Осман Эрсан. Женщина в Исламе. пер. с тур- Дауд Кадыров, 2009. – 3-е издание. 176 стр.
 - 9.Нұрлан Анарбаев, Еркебұлан Қарақұлов. ИСЛАМ ҒЫЛЫМХАЛЫ (Әбу Ханифа мәзһабы бойынша) – Алматы,2015, 704 б
 - 10.<https://www.muftayat.kz/kk/articles/islam-and-society/2018-01-25/18756--islam-zhne-jel/>
 - 11.Багандова Б.Я., СОЦИАЛЬНО-ПРАВОВОЙ СТАТУС ЖЕНЩИНЫ В ИСЛАМЕ//Теологическое образование: Проблемы и перспективы, Махачкала, 2021, С.312-318
 - 12.Ayatollah Morteza Motahar. Woman And Her Rights In Islam - Translated by: M. A. Ansari 161p
 - 13.Кагазбекова С.Б., Затов К.А. , Әділбаева Ш.А.. ӘЛЕМДІК ДІНДЕР КОНТЕКСТЕРІНДЕГІ ӘЙЕЛ СТАТУСЫ: САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУ, 2018
 - 14.Мухаммад Садик Мухаммад Юсуф. Права человека в исламе – Москва, Санкт-Петербург «Диля» 2008,258 С

УДК 21.21.21

ДІНИ ЭКСТРЕМИЗМНІҢ ҚАЛЫПТАСУЫНА ӘСЕР ЕТЕТІН ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ФАКТОРЛАР

Жубанышева Ардак Талғатқызы
zhubanysheva9@mail.ru

Дін - адамның мінез-құлқына әсер ете алатын ең ауқымды күштердің бірі. Көптеген ғасырлар бойы дін әлеуметтік орта қақтығыстардың қайнар көзіне айналды. Әр халық өз діни көзқарас жолдарын қорғағаны үшін тартыс бүгінгі күнге дейін жүргізіліп жатыр. Соңғы 30 жыл ішінде әлемдік қауымдастық діни экстремизм сияқты әрекет ету формалары мен тәсілдері бойынша әр түрлі құбылыс көптеген елдер мен олардың азаматтарының саяси, экономикалық және моральдық шығындар күшті психологиялық әсер етіп, қауіпсіздігіне көбірек қауіп төндіреді. Көбінесе діни экстремизм діни ұйымдардың билікті бекіту үшін зайырлы мемлекетке қарсы күресінде қолданылады. Қазақстанда мұсылмандардың көбі исламның суниттік бағыты және ханафилік мазхап жолын ұстанады. Бұл бізге ғасырлар бойы қалыптасқан негіздеріміз бен дәстүрлерімізді сақтауға көмектеседі. Бірақ, өкінішке орай, қазіргі уақытта біз деструктивті ағымдардың жастарға және олардың психологиясына кері әсер беріп жатқанын көріп отырмыз. Дәстүрлі емес діни ағымдардың қазіргі заманда өздерінің діни экстремизм мен фанатизм идеяларын жастар арасында тарату үшін бәрін жасайтынын көреміз. Біздің жұмысымыз бұл процеске жол бермеу және дәстүрлі исламның ханафилік мазхап ғалымдарының түсіндірмесі аясында, діннің негізгі мәселелерін қоғамға дұрыс бағытын көрсету. Сондықтан біз дін мәселелерін жақсы біліп, дәстүрлі ислам жолы және діни экстремизм мен фанатизмнің жолы қайда әкелетінін жақсы білуіміз керек. Дәстүрлі емес діни қозғалыстардың қызметін зерттеу жөніндегі ғалымдар Д. Н. Кравцов, В. В. Чилигин осы мәселе бойынша, адамзаттың қазіргі дамуына төнетін қауіптердің бірі - діни экстремизм, оған қарсы тұру дәйекті ғылыми біліктілікті қажет етеді. Қазіргі ғылыми әдебиеттерде "діни экстремисттердің" көптеген анықтамалары бар, дейді. Мысалы, жастарды адастыру үшін олар діннің негізгі ұғымдарына жақын діни манипуляцияларды қолданады. [1].

Діни экстремистердің басты мақсаты - өз дінін дұрыс деп тану және басқа діни конфессияларды мойындамау. Әлеуметтік-саяси мәселелерді шешудің консенсус жолдарының мүмкіндігін жоққа шығарады. Қолдаушылар діни экстремизм барлық адамдарға төзбеушілікпен ерекшеленеді. Олардың көзқарастарымен, соның ішінде діндарлармен бөліседі. Мемлекеттік институттармен қақтығыс-олардың мінез-құлық стилі. Олардың арсеналында ең бастысы-зорлық-зомбылық, өте қатыгездік және агрессивтілік, демагогиямен үйлеседі. Экстремистер өздерінің діни сенім жүйесіне басқаларды мәжбүрлеу әрекеттерін дұрыс деп санайды. Олардың іс-әрекеттерімен келіспейтін және олардың жалған белгілерінен зардап шегетін сенушілер, діннен бас тартушылар және діннің жаулары ретінде қарастырылады. Ең қызу экстремистер жеке мемлекет құруды мақсат етеді, оның құқықтық нормалары бүкіл халық үшін ортақ бір діннің нормаларымен ауыстырылады. Бұл әртүрлі діни жүйелерге тән. Мәселен, З. Арухов "қазіргі замануи исламдағы экстремизм" жұмысында бір ислам ағымындағы экстремистерінің келесі мақсаттарын анықтайды: қоғамда ислам дінімен жүретін мемлекеттің негіздерін белгілеу; шарияттың жолын қоғамдық практикаға енгізу; Ататүрік жойған халифатты қалпына келтіру [2].

Бүкіл әлемдік қауымдастық діни экстремисттермен күресуге мәжбүр. Себебі діни экстремизм жалпы адамзаттық гуманистік құндылықтарды жоюға алып келеді. Қазіргі қоғамда актуалды тақырыптардың бірі болып табылады, оның тамыры күрделі психологиялық факторлармен байланысты. Осы факторларды түсіну арқылы біз жеке адамдардың радикалдануының себептерін жақсы түсініп, алдын алудың тиімді стратегияларын жасай аламыз.

Террористік ұйымның негізгі қатысушыларының көпшілігі балалық шақтан травма алған адамдар екендігі туралы дәлелдер бар. Балалық шағында олар созылмалы физикалық зорлық-зомбылықтан және терең эмоционалды қорлаудан зардап шекті. Бала кезінен өзін-өзі бағалау кешендерін бастан өткерген қауіп тобындағы адамдар террорист болып табылады. Дамудың жеткіліксіздігі, балалардың эмоционалды жарақаттануы, кейбір туа біткен аурулар,

яғни бұл кәсіпте белгілі бір медициналық диагностикалық бейімділік бар, соның ішінде истериямен тікелей ұқсастықтар жатады. Экстремист адам үнемі тұрақсыз, өзін-өзі бағалаудың жеткіліксіздігімен сипатталады. Бұл экстремалды мінез-құлықтың маңызды факторы болып табылатын өзін-өзі бағалаудың тұрақсыздығы. Бұл жерде оның жоғары бағаланғаны өзін басқа адамдардың тағдырын шешетін құтқарушы қаһарман сияқты сезінгенге дейін немесе, керісінше, төмен бағаланғаны, осы басқа адамдардың есебінен растауды қажет ететіні маңызды. Террористің жеке басы теріс көзқараспен, әлемнің идеалды моделінің имиджінің сәйкес келмеуімен және нақты шындықта мен жақсымын, әлем жаман деген ойларында. Террористердің ортақ белгілері діни культтерді, сондай-ақ қылмыскерлерді ажырататындарға ұқсас. Осындай белгілердің бірі-өзін-өзі тану мәселелерімен байланысты адамдар тобына қосылудың күшті қажеттілігі. Күрес немесе кек алу идеяларының діни "жақтауы" белгілі бір топ мүшелері арасындағы нақты әлеуметтік байланысты анықтайды. Бұл жоғары мағынаға толы үлкен нәрсемен бірігудің жалпы адамзаттық қажеттілігін көрсетеді. Экстремистерге тән алты негізгі қасиет ерекшеленеді. Олар: өз ісіне террорына және өз ұйымына берілгендік, жанқиярлыққа дайындық, төзімділік, тәртіптілік, "қастандық", мойынсұну, ұжымшылдық-өз тобының барлық мүшелерімен жақсы қарым-қатынаста болу қабілеті [3]. Экстремист өзін тәуелсіз көрсетуге тырысады, бірақ ол шын мәнінде тәуелді және бағынуға бейім, бірақ ішкі жағынан ол бағынуға қарсы тұрады. Сондықтан ол жиі ашуланшақ, жанашыр, негативизмді, өзімшілдікті, ұтымдылықты және парасаттылықты көрсете алады. Бұл әлеуметтік негіздер мен ережелерге бейімделу қиын, айналасындағылардан өздерінің артықшылығына сенімді және тануға, даңққа ие болғысы келетін адамдар. Сонымен қатар, террорист әрдайым жеке адамға қарсы қылмыс жасайтын адамдарға тән физикалық агрессияны таба бермейді. Адамдармен қарым - қатынаста экстремист өте дипломатиялық табанды болып келеді. Оның мотивациясы басқалардан жоғары болу, эмоционалды басу, ол авторитарлық типтегі көшбасшылыққа ұмтылады. Бұл оның ізбасарларына агрессияны топтан тыс адамдарға ауыстыруға көмектеседі. Бұл топтың бірлігін арттырады, бұл өз кезегінде көшбасшының оның мүшелеріне әсерін күшейтеді [4]. Жүйке жүйесінің қоймасында экстремист мобильді, күшті тип ретінде сипатталады.

Әйгілі терроризмді зерттеуші Рашворт М. Кидлер, бүкіл әлем бойынша танымал террористердің сауалнамасында байқалған жеті сипаттаманы атап өтті: проблемаларды шамадан тыс жеңілдету, қоғамды өзгерте алмаудағы көңілсіздік, өзін дұрыс сезіну, әлемге утопиялық сенім, әлеуметтік оқшаулану сезімі, өз өмірін қорғаудағы қажеттілік, өлтіруге дайын болу. Осы аталған әрбір психологиялық портрет бірегей екенін және барлық жағдайларға сәйкес келетін бірде-бір формула немесе үлгі жоқ екенін ескеру маңызды. Алайда, бұл жалпы белгілер әртүрлі экстремисттермен бірге жүретін кейбір мотивтер мен сипаттамаларды түсінуге көмектеседі.

Жастардың арасында экстремистік көріністердің пайда болуы түрлі факторларға байланысты әсер етеді. Мысалы, құндылық бағдарларының өзгеруі. Әдемі өмір сүруге деген ұмтылысқа сүйене отырып, жастар заңсыз әрекеттерге, соның ішінде экстремистік сипаттағы әрекеттерге қатысуға дайын. Құндылықтар жүйесі адамға материалдық және рухани салада тән негізгі қажеттіліктерді көрсетеді. Қазіргі қоғамның тән белгілері - рухани, адамгершілік құндылықтарға зиян келтіретін материалдық салаға құндылық бағдарларының ауысуы. Жастар ортасында бұл өте өткір көрінеді. Сыртқы түрі адамның рухани мазмұнынан маңыздырақ болады [5]. Сонымен қатар, рухани вакуумды толтыруға деген табиғи ұмтылыс жастарды әртүрлі діни секталар мен қоғамдарға, бейорганикалық жастар ұйымдарының қатарына әкеледі. Ұсынылған ілімдер мен ұрандардың мағынасын әрдайым түсіне бермейді, олар жарқын атрибуттарға, пікірлес адамдарды табуға мүмкіндік алады. Сонымен қатар, толыққанды тұлға болып қалыптаспаған, өмірден өздерін таппаған жастар теріс ағымға түсі қауіпі бар. Діни экстремизмнің негізінде бірегейлік пен тиесілікке деген ұмтылыс жатыр. Экстремистік идеологияға ұмтылатын көптеген адамдар көбінесе өздерін маргиналды немесе негізгі қоғамнан алшақ сезінеді. Олар дәстүрлі қоғамдық құрылымдар қамтамасыз етпейтін мақсат пен мағына сезімін іздейді. Экстремистік топтар өздерін құқығынан айырылған немесе

маргиналды сезінетін адамдарды тарту арқылы тиесілілік пен өзін-өзі растау сезімін уәде ететін дайын сәйкестікті ұсынады.

Радикалдану процесі көбінесе әлеуметтік топтық динамика аясында жүреді. Топтық келісім мен ынтымақтастық рәсімдер, идеологиялық өңдеу және тәжірибе алмасу арқылы нығайтылады, бұл экстремистік сенімдер мен мінез-құлықты одан әрі нығайтады. Сонымен қатар, экстремистік топтарда харизматикалық көшбасшылардың болуы осал адамдарға күшті әсер етуі мүмкін. Бұл көшбасшылар ізбасарларды радикалдануға итермелеу үшін манипуляция, сендіру және харизматикалық билік сияқты психологиялық тактиканы қолданады. Радикалдануға бейім адамдар көбінесе белгілі бір психологиялық осалдықты көрсетеді, бұл оларды экстремистік идеологияларға бейім етеді. Өзін-өзі бағалаудың төмендігі, әділетсіздік немесе құрбандық сезімі, сондай-ақ маңыздылық пен мүмкіндіктерді кеңейту қажеттілігі сияқты факторлар адамдарды экстремизмге бейімдеуі мүмкін. Сонымен қатар, жарақат алу, әлеуметтік оқшаулану немесе болжамды кемсітушілік тәжірибесі бұл осалдықты күшейтіп, адамдарды радикалдануға бейім етеді.

Интернет пен әлеуметтік медиа да діни экстремизмнің қалыптасуында маңызды рөл атқара алады. Интернеттегі қауымдастықтар идеялармен, нанымдармен және радикалды көзқарастармен бөлісу алаңын үгіт-насихат материалдары мен рекрутингтік мазмұнға қол жетімділікті ұсына алады. Маңыздысы, бұл факторлар жеке ерекшеліктер мен контекстке байланысты өзара әрекеттесуі және өзгеруі мүмкін. Қазіргі ақпараттық технологиялар дәуірінде жас ерекшеліктері, осы қоғамның ең перспективалы бөлігі ретінде айтарлықтай әсер ететін әртүрлі факторлардың тұрақты әсері елдегі ішкі саяси және әлеуметтік-экономикалық процестер әр түрлі құқықтық механизмдер мен трансформациялық процестердегі өзгерістер қоғам өмірінің салаларында әкеліп жатыр [6; 7].

Бұл жағдайда әсер қалыптасқан дәуір және оған сәйкес ғылыми-техникалық жетістіктер, алдыңғы қатарлы ақпараттық-коммуникативтік әлеуметтік кең желісінде онлайн форматында жұмыс істейтін технологиялар. Әрине, экстремистік және террористік топтар өзінің жойқын және адамзатқа қарсы қызметінің телекоммуникациялық қазіргі өркениеттің технологиялары мен жетістіктерін пайдаланады. Әлеуметтік желі арқылы жұмыстарын тоқтатпай қоғамның кең топтарының, қылмыстық топтардың санасына әсер ету өз қатарына жаңа қолдаушыларды тарту бойынша әрекет жасауда. Өздеріңіз білетіндей, зорлық-зомбылық оқиғаларының болжаушысы террористік және экстремистік бағыт ол -радикалдану. Жалпы радикалдану дегеніміз - зорлық-зомбылық әрекеттері туралы пікір білдіру формалары. Бұл ретте мынаны атап өткен жөн. Интернеттің өзі радикалданудың себебі емес, ықпал ететін фактор белсенді ақпараттың әсерінен адамның зорлық-зомбылық әрекеттерін жасауға көшуі идеологтардың болжамды әсері, насихаттау, зорлық-зомбылықты көрсету, оқиғаларды жариялау және т.б..

Кейбір адамдар үшін экстремистік идеологияларды қабылдау қабылданған реніштерді немесе экзистенциалды уайымдарды жеңу механизмі ретінде қызмет етеді. Экстремистік топтар Тәуелсіздік пен мүмкіндіктер сезімін береді, бұл адамдарға өз өмірлерін бақылау сезімін қалпына келтіруге мүмкіндік береді. Ашулану, көңілсіздік немесе иеліктен шығару сезімдерін ортақ жауға бағыттау арқылы адамдар экстремистік идеологияның бір бөлігі ретінде жұбаныш пен мақсат таба алады [8].

Діни экстремизмге апаратын жол күрделі және жан-жақты, оған көптеген психологиялық, әлеуметтік және экологиялық факторлар әсер етеді. Радикалданудың терең психологиялық механизмдерін түсіну арқылы саясаткерлер, тәрбиешілер және психикалық денсаулық мамандары экстремистік идеологиялардың таралуын болдырмауға және әлеуметтік келісім мен төзімділікке ықпал етуге бағытталған мақсатты іс-шараларды жасай алады. Экстремизмнің алдын алуда жастармен рухани құндылыққа басым беріп, жұмыс жасалу керек. Адамгершілікке тәрбиеленген жасөспірім ешқашан сауда ойын сауық немесе басқа да мемелерді дүр сілкіндіру әрекетіне бармайды. Сондықтан көп нәрсе отбасылық тәрбиеге байланысты, азаматтықты қалыптастыру және экстремистік көзқарастардан бас тарту. Отбасылық профилактика, отбасын әлеуметтік сауықтыру, әлеуметтік жұмыс қолайсыз

отбасылар, қолдау мемлекеттік деңгейдегі отбасылармен жұмыс жасалуы тиіс. Өйткені отбасы адамның ең бірінші әлеуметтену ортасы болып табылады.

Елімізде салауатты өмір салтын бекіту, кеңінен жарнамалау және жастардың санасына оң имиджді енгізу маңызды болып табылатын, өмірлік жетістікке жету жолдары мемлекеттік деңгейде жүзеге асыру қажет.

Жоғарыда айтылғандарды қорытындылай келе, экстремизмнің себептерін, факторларын, көріністерін, оның пайда болуы мен даму механизмдерін талдау даму қажеттілігі туралы қорытындыға әкелетінін атап өткен жөн. Осы әлеуметтік зұлымдыққа қарсы тұрудың ғылыми негізделген стратегиясы мен тактикасы экстремистік тенденциялардың алдын алу және жою тиімдірек мүмкіндік береді. Экстремизмнің негізгі себептерін жою оның қоғамда таралуына ықпал ететін психологиялық, әлеуметтік және құрылымдық факторларды ескеретін біртұтас тәсілді қажет етеді.

Пайдаланылған әдебиет тізімі

1. Кравцов Д.Н., Чилигин В.В., Татаркин А.В. Деятельность нетрадиционных религиозных движений на постсоветском пространстве как угроза национальной и международной безопасности // Вестник Луганского национального университета имени Владимира Даля. 2017
2. Арухов З. С. Экстремизм в современном исламе. Очерки теории и практики. — Махачкала: Агентство «Кавказ». 1999.
3. Тарасова Е.В. Психологические особенности терроризма с.174. – 2011.
4. Akhtar, S. (1999). The psychodynamic dimension of terrorism.
5. Баева Л. В. Философия молодежных движений: от пацифизма до экстремизма: монография / Л. В. Баева. — Астрахань: Астраханский государственный университет, Издательский дом «Астраханский университет», 2012. – 232 с.
6. Байханов, И. Б. Политический диалог в системе демократических ценностей в России: Учебно-методическое пособие 2019. – 168 с.
7. Байханов, И. Б. Воспитывать патриотов – 2016. – С. 52-54.
8. 3. Карпова А. Ю., Савельев А. О., Вильнин А. Д., Чайковский Д. В. // Изучение процесса онлайн-радикализации молодежи в социальных медиа 2020, С. 159-181.

УДК 21.15.47

ИСЛАМ КӨЗҚАРАСЫНДАҒЫ АДАМНЫҢ ӨМІРІ МЕН ДЕНСАУЛЫҒЫНЫҢ ҚҰНДЫЛЫҒЫ

Садық Халима Абсадыққызы

bilgis9600@mail.ru

Қазақстан, Астана, Л.Н.Гумилев атындағы Евразия ұлттық университетінің Дінтану кафедрасы, «Дінтану» мамандығының магистранты
Ғылыми жетекшісі - Каирбаев Н.Е

Өмір – адамзатқа берілген ең үлкен бағалы құндылық. Ал денсаулық - осы құндылықтың негізгі тамыры, бақытты өмір есігінің құлпын ашатын жалғыз кілт. Өмір сөзі тек адамдарға ғана қолданылатын термин емес. Әрбір ұясына дән арқалаған құмырсқа мен көктемдегі салқын жерді жарып шыққан бәйшешектің де өз өмірі бар. Ал бірақ адам баласына сыйланған өмірдің басқа тіршіліктердің өмірінен артықшылығы біршама көп. Адам өмірі бақытқа жету, айналаға пайдалы болу, өмірден өз орнын табу секілді мақсаттарға негізделгендіктен, өмірі тек ішіп-жеумен ұрпақ қалдырудан тұратын жануарлар мен өсімдіктер өмірінен ерекшеленеді. Дана халқымыз да барлық тіршіліктің өмірін киелі санап